

Brüssel, 21. november 2023
(OR. en)

15732/23

DEVGEN 214
RELEX 1358
ACP 121
SUSTDEV 150
DIGIT 270
ENV 1341
CLIMA 576
SOC 810

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Kuupäev: 21. november 2023

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 15128/23

Teema: Sotsiaalne, rohe- ja digipööre
– Nõukogu järeldused (21. november 2023)

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järeldused sotsiaalse, rohe- ja digipöörde kohta, mille nõukogu kiitis heaks 21. novembril 2023. aastal toimunud 3985. istungil.

Nõukogu järeldused sotsiaalse, rohe- ja digipöörde kohta

1. Nõukogu kinnitab taas, et Euroopa Liit ja selle liikmesriigid on pühendunud kestliku arengu tegevuskavale 2030 ja selle kestliku arengu eesmärkidele kui meie ühisele, universaalsele ja jagamatule tegevuskavale kestliku ja rahumeelse tuleviku suunas. Lisaks kinnitab nõukogu taas kohustusi, mis on toodud nõukogu 27. juuni 2023. aasta järeldustes „EL pärast tegevuskava 2030 rakendamise esimest poolaega“ ning kestliku arengu eesmärkide 2023. aasta tippkohtumise poliitilises deklaratsioonis. Sellega seoses rõhutab nõukogu, kui oluline on 19. juulil 2023 ÜRO kestliku arengu kõrgetasemelisel poliitilisel foorumil esitatud esimene ELi vabatahtlik läbivaatamine kui konkreetne väljendus ELi kindlast pühendumusest kestlikule arengule nii liidusiseselt ELi tegevuse peamise edasiviiva jõuna kui ka kogu maailmas, toetades partnerriike nende rakendamispüüdlustes.
2. Nõukogu tuletab meelde uut Euroopa arengukonsensust ning rõhutab ELi ja selle liikmesriikide juhtrolli tegevuskava 2030 kõigi kolme mõõtme – majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnavalase mõõtme – sidusal, terviklikul ja tõhusal rakendamisel tasakaalustatud ja integreeritud viisil, pidades silmas konsensuse juhtpõhimõtteid seoses osalemise, läbipaistvuse, vastutuse ja kohustusega mitte kedagi kõrvale jätta, lähtudes inimõigustepõhisest käsitusest.
3. Nõukogu rõhutab, et kestlikku arengut takistab praegu rahvusvaheline kontekst, mida iseloomustab sügav ebakindlus ja uus geopoliitiline dünaamika. Omavahel tihedalt seotud ülemaailmses ühiskonnas süvendavad kliimamuutuste kriisi ja ökoloogilist hädaolukorda sellised vapustused ja konfliktid nagu COVID-19 pandeemia ja Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu, mis põhjustavad geopoliitilise maastiku destabiliseerimist, üleilmsete probleemide süvenemist ja suurenevat ebakindlust, millel on märkimisväärne mõju arenguriikidele. Nõukogu võtab murega teadmiseks ülemaailmse kestliku arengu aruande¹ järeldused kestliku arengu eesmärkide ning inimarengu indeksi osas toimunud tagasilööride kohta, mis distantseerivad rahvusvahelist üldsust kestliku arengu tegevuskava 2030 täitmisest, takistades kestlikke ja kaasavaid üleminekuid.

¹ <https://sdgs.un.org/gsdrgsdg2023>

4. Nõukogu tunnistab, et kestliku arengu tegevuskava 2030 kavandatud raamistikus peaksid rohe- ja digipööre soodustama struktuurseid muudatusi, mis on vajalikud kestliku arengu eesmärkide ning Pariisi kliimakokkuleppe ja Kunmingi-Montréal'i üleilmse elurikkuse raamistiku eesmärkide saavutamiseks. Need üleminekud ja nendevahelised seosed võivad koos luua kestlikke, õiglasi, kaasavaid ja konkurentsivõimelisi rahvusvahelisi tarbimis- ja tootmismudeleid, mis on inimkesksemad, ressursitõhusamad ja keskkonnahoidlikumad, edendades ringmajandust ja looduspõhiseid lahendusi, andes hoogu ühenduvusele, innovatsioonile ja majanduse ümberkujundamisele. Kui üleminekupoliitika kujundatakse sidusalt kõigis sektorites, võttes arvesse partnerriikide huvisid, samuti sotsiaalseid kaalutlusi, vabakaubandust, ettevõtlust ja kasutoovaid ettevõtluse arendamise poliitikameetmeid, on nende üleminekutega võimalik luua ametlikke, inimväärsed ja kvaliteetseid suure lisaväärtusega töökohti ning edendada võrdsust, sotsiaalset kaasatust ja vaesuse kaotamist.
5. Nõukogu rõhutab eelkõige, et suurenev vaesus ja ebavõrdsus riikides ja riikide vahel kujutavad endast ohtu kestlikule arengule. Need takistavad pikaajalist majanduslikku stabiilsust ning keskkonnahoidlikku ja kaasavat majanduskasvu, mõjutavad tervist, toiduga ja toitumisalast kindlustatust, haridust, soolist võrdsõiguslikkust ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamist, kahjustavad sotsiaalset ühtekuuluvust, õhnestavad institutsioonilist legitiimsust ja kahjustavad keskkonda. Lisaks on ebavõrdsus, vaesus ja sotsiaalne tõrjutus olulised sotsiaalsete rahutuste, poliitilise ebastabiilsuse ja konfliktide põhjustajad.
6. Selleks et mitte kedagi kõrvale jätta, kasutada ära rohe- ja digipöörde eeliseid ning muuta need õiglaseks, kestlikuks, vastupanuvõimeliseks, ümberkujundavaks ja kaasavaks, tuleks koostöös partnerriikidega tõhustada ja edendada tugevat ja positiivset sotsiaalmeetmete kava. Nõukogu rõhutab, et see terviklik lähenemisviis, mis põhineb sotsiaalsel, rohe- ja digipöördel, kajastab ELi väärtusi, seab eesmärgiks tugevdada partnerriikide autonoomiat ja annab ELi partnerlusele lisaväärtuse.

7. Sotsiaalmeetmete kava hõlmaks eelkõige poliitikameetmete tugevdamist hariduse, sealhulgas tehnilise ning kutsehariduse ja -õppe, tervise, inimväärse töö, sotsiaalkaitse ning kvaliteetsetele põhilistele avalikele teenustele, eelkõige veele, sanitaartingimustele ja hügieenile (WASH) juurdepääsu valdkonnas. Selles juhitudaks kõigi jaoks õiglase ülemineku raamistiku põhimõtetest, samuti vaesuse kaotamisest ja ebavõrdsuse vähendamisest, soolise võrdõiguslikkuse edendamisest ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamisest, noorte osalemisest ja mõjuvõimu suurendamisest ning puuetega inimeste kaasamisest. See sotsiaalmeetmete kava põhineks ka poliitika sidususel, heal valitsemistaval ja inimõigustepõhisel käsitusel ning käsitleks poliitikameetmeid, millega tunnustatakse, vähendatakse ja jaotatakse ümber tasustamata hooldustööd ning tagatakse tasustatud hooldustöö premeerimine ja esindatus. Nõukogu tuleb meelde naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ määruses sätestatud kohustust eraldada vähemalt 20 % rahastamisvahendist rahastatavast ametlikust arenguabist sotsiaalsele kaasatusele ja inimarengule ning seada sooline võrdõiguslikkus peamiseks või oluliseks eesmärgiks vähemalt 85 % uute meetmete rakendamisel.
8. Sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamine ning põhilistele sotsiaalteenustele ja sotsiaalkaitsele juurdepääsu hõlbustamine vähendab vaesust ja ebavõrdsust ning omab potentsiaali edendada uusi sotsiaalseid leppeid ja sotsiaalset kaasatust kogu maailmas. Seetõttu on oluline toetada riiklike sotsiaalkaitsesüsteemide arendamist kõigi ühiskonnaliikmete jaoks, et edendada sotsiaalseid ja majanduslikke võimalusi õiglaseks üleminekuks ja tagada, et kedagi ei jäeta kõrvale, samuti toetada reforme, mille tulemusena saavutatakse tõhusad, vastutustundlikud ja läbipaistvad institutsioonid, kaasavad poliitikameetmed, hea valitsemistava, õigusriik ja õiguskaitse kättesaadavus.
9. Nõukogu rõhutab, kui oluline on rakendada kestliku arengu eesmärki nr 10 „Vähendada ebavõrdsust riikides ja riikide vahel“. Nõukogu rõhutab, et ebavõrdsust käsitlev seire ja aruandlus on väga oluline. Sellega seoses tervitab nõukogu Euroopa Komisjoni ebavõrdsuse mõõdikut ja jaotusliku mõju hinnangute kasutamist. Samuti soovib nõukogu kohaldada ebavõrdsuse mõõdikut võimalikult laialdaselt, sealhulgas Euroopa tiimi algatustes ja seoses strateegiaga „Global Gateway“, ning julgustab liikmesriike seda kasutama. Lisaks rõhutab nõukogu Euroopa tiimi algatuste tähtsust ebavõrdsuse kaotamisel (võrdõiguslikkuse juhtalgatused) ning innustab komisjoni edendama selles valdkonnas edasisi algatusi. Samuti kordab nõukogu parema õigusloome tegevuskava, sealhulgas regulatiivse mõju hindamise asjakohasust, et tugevdada poliitikavaldkondade arengusidusust.

10. Nõukogu tuletab meelde, et EL on pühendunud inimõigustepõhise käsituse edendamisele, mis hõlmab kõiki inimõigusi, sealhulgas kodaniku-, kultuurilisi, majanduslikke, poliitilisi või sotsiaalseid õigusi, ning mis on kõigi kestliku arengu eesmärkidega seotud algatuste keskmes. Nõukogu rõhutab, et inimõiguste teostamine aitab vähendada vaesust ja ebavõrdsust ning saavutada kõiki kestliku arengu eesmärke. Jätkuvalt on prioriteediks inimõiguste, sealhulgas töötajate õiguste, ning demokraatia ja õigusriigi austamine, kaitsmine ja edendamine.
11. Nõukogu rõhutab, kui oluline on rakendada kestliku arengu eesmärki nr 16 „Rahu, õiguskaitse ja tugevad institutsioonid“, kuna rahumeelsete, vastupanuvõimeliste, õiglaste ja kaasavate ühiskondade edendamine, õiguskaitse kättesaadavuse hõlbustamine kõigi jaoks ning tõhusate, vastutustundlike ja läbipaistvate institutsioonide loomine on kestliku arengu eeltingimusteks. Nõukogu tuletab meelde oma 19. mai 2017. aasta järeldusi „Humanitaar- ja arenguvaldkonna lõimimise juurutamine“, milles kutsutakse üles kasutama kahjustamisest hoidumisel põhinevat lähenemisviisi ning rõhutatakse vajadust võtta kasutusele olukorrale paremini vastav ja paindlik lähenemine planeerimisele arenguabi andmisel ebakindlates ja konfliktidest mõjutatud olukordades.
12. Nõukogu kordab oma toetust kestliku arengu tegevuskava 2030 keskmes olevale heaolumajandusele² ja sisemajanduse koguproduktist (SKP) kaugemale vaatavale algatusele. Mõlemad viitavad mittelineaarsele ja mitmemõõtmelisele arengukontseptsioonile, mis läheb kaugemale puhtalt majanduslikest parameetritest.
13. Nõukogu kinnitab taas ELi kindlat pühendumust võimestatud kodanikuühiskonnale, sealhulgas naiste õiguste organisatsioonidele ja feministlikele liikumistele, laste õigusi ning puuetega inimeste õigusi edendavatele organisatsioonidele, inimõiguste kaitsjatele ja sotsiaalpartneritele, ning kodanikuühiskonna tegutsemist soodustavale ja kodanikuühiskonnale juurdepääsetavale keskkonnale. Ta rõhutab, kui oluline on toetada partnerriike demokraatlike protsesside, sotsiaaldialoogi ja aruandlussüsteemide tõhustamisel. Nõukogu rõhutab, kui tähtis on toetada kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkust aidata kaasa kestliku arengu tegevuskava 2030 täitmisele tänu nende endi rollile hea valitsemistava ja arengu kontekstis ning kodanikuühiskonna osalemist poliitika kujundamisel ja otsuste tegemisel.

² Nõukogu järeldused heaolumajanduse kohta (ELT C 400, 26.11.2019, lk 9, ST 13432/19).

14. Nõukogu rõhutab arengu tõhususe tegevuskava tähtsust ning toonitab, et sotsiaalne, rohe- ja digipööre nõuavad rahaliste vahendite märkimisväärtset ja kestlikku kasutuselevõttu.

Kooskõlas Addis Abeba tegevuskavaga märgib nõukogu, et:

- a. ametlik arenguabi koos muude rahastamisallikatega edendab pikaajalist kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning on partnerriikide jaoks jätkuvalt väga oluline rahastus- ja ekspertiisiallikas. See on usaldusväärne ning sellel on hooguandev roll ümberkujundavates arenguprotsessides ja kestliku arengu eesmärkide saavutamisel, võimaldades mobiliseerida riiklikke ja rahvusvahelisi vahendeid avaliku ja erasektori allikatest.
- b. EL toetab partnerriike riigi rahanduse juhtimise parandamisel, pöörates erilist tähelepanu siseriiklike tulude kasutuselevõtmisele. Sellega edendatakse riigi rahanduse juhtimise suhtes ümberkujundavat lähenemisviisi, mis käsitleb soolise ja puuetega seotud ebavõrdsuse algpõhjuseid, sidudes selle tihedalt sotsiaalkaitsepoliitika kujundamise ja rakendamisega. Siseriiklike tulude kasutuselevõtmise parandamine nõuab nii eelarvepoliitilise manööverdamisruumi tagamist kui ka tõhusate ja progressiivsete maksusüsteemide loomist. Lisaks tuleks intensiivistada riigisisest ja rahvusvahelist koostööd võitluses maksudest kõrvalehoidmise ja ebaseaduslike rahavoogude vastu.
- c. On oluline, et partnerriikide kestliku arengu toetamiseks tehtaks rohkem erasektori investeeringuid, mida edendatakse strateegiaga „Global Gateway“, pidades alati silmas isevastutuse põhimõtet. Erasektori rahaliste vahendite kaasamiseks pikaajalistele, kvaliteetsetele ja kestlikele projektidele on äärmiselt oluline investeerida ka inimarengusse ja suutlikkuse suurendamisse, tugevdada stabiilseid riiklikke ja rahvusvahelisi finantssüsteeme, edendada kestlikkusega seotud rahastamisvahendeid, nagu rohevõlakirjad, tagada kestliku rahanduse raamistike ja standardite koostalitlusvõime, tagada piisavad ELi õigusraamistikud, ja kui see on asjakohane, riskide vähendamise mehhanismid. Mitmepoolsetel arengupankadel ja muudel arengufondidel on tähtis roll ja need on keskse tähtsusega erasektori rahaliste vahendite kättesaadavaks tegemisel kestliku arengu eesmärkide ulatuslikuks toetamiseks.

15. Nõukogu kutsub komisjoni, kõrget esindajat ja liikmesriike üles vastavalt nende pädevusele:
- a. tugevdama ja suurendama Euroopa tiimi nähtavust reageerimisel inimarengule partnerriikides, eeskätt edendades ühist narratiivi ja korraldades kõrgetasemelisi visiite kohapeal. See toetus peaks keskenduma peamiselt soolisele võrdõiguslikkusele, naiste ja tütarlaste inimõiguste teostamisele, noortele ja haavatavas olukorras olevatele isikutele, nagu vaesuses elavad inimesed, lapsed ja puuetega inimesed ning kliimamuutustest mõjutatud inimesed;
 - b. tugevdama ja tõhustama koostööd partnerriikidega, et tagada kõigil tasanditel kaasavad, esinduslikud, läbipaistvad ja vastutustundlikud avaliku sektori asutused, mis edendavad head valitsemistava ja usaldust kodanike ja nende institutsioonide vahel kohaliku isevastutuse tagamise eesmärgil, ning edendada kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide täielikku, võrdset ja sisulist osalemist otsustusprotsessides. Sellega seoses on keskse tähtsusega usaldusväärne majanduspoliitika ning demokraatlikud ja läbipaistvad institutsioonid siseriiklike tulude kasutuselevõtmiseks ja erainvesteeringuteks;
 - c. pöörama jätkuvalt suurt tähelepanu partnerriikide toetamisele kaasavate, kohanemisvõimeliste ja kõigile kättesaadavate sotsiaalkaitstesüsteemide ja -meetmete kavandamisel, parandamisel ja rakendamisel. Need peaksid hõlmama sotsiaalkaitse põhialuseid, mis kaitsevad inimesi ja suurendavad vastupanuvõimet, stimuleerivad kestlikke ja keskkonnahoidlikke otsuseid ja investeringuid ning võimaldavad aktiivselt oskuste arendamist ja juurdepääsu uutele inimväärsatele töövõimalustele;
 - d. kasutama täiel määral ja tõhusalt kõiki olemasolevaid vahendeid õiglaste üleminekute edendamiseks, sealhulgas ÜRO sotsiaalkaitse algatust „Global Accelerator“ ja ILO suuniseid kõigiga arvestavaks õiglaseks üleminekuks keskkonnakestlikule majandusele ja ühiskonnale, järgides Euroopa tiimi lähenemisviisi;
 - e. kasutama ära Euroopa finantsstruktuuri täielikku potentsiaali, et kiirendada kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamist ja toetada haavatavaid majandusi, et aidata nende elanikkond vaesusest välja, kaitstes samal ajal planeeti, nagu märgiti Pariisi tippkohtumisel uue ülemaailmse finantspakti sõlmimiseks.